

O‘zbekiston
Metama’lumot
Bolalar o‘lim koeffitsienti

0. Asoslar

0.1 Qonuniy muhit

0.1.1 Statistik ma’lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash va tarqatish uchun javobgarlik

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

Davlat statistika qo‘mitasi 2002 yil 12 dekabrda tasdiqlangan va 2012 yilda o‘rgartirish va qo‘shimchalar kiritilgan “Davlat statistikasi to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi qonuniga muvofiq mustaqil ravishda o‘z faoliyatini yuritadi, ushbu qonun bilan davlat statistikasini tashkil etish sohasidagi munosabatlarni tartibga soladi, davlat statistikasi organlarining vakolatlarini belgilaydi hamda yagona statistika axboroti tizimi yuritilishi uchun normativ asos yaratadi.

2017 yil sentabrda O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasining vakolatlari, funksiyalari va tarkibini aniqlab beadigan yangi “O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi to‘g‘risida Nizom”i tasdiqlandi, ushbu nizom Davlat statistika qo‘mitasi Milliy statistika tizimini muvofiqlashtirish, monitoring va nazorat qilishga mas‘ul va ma’lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash, analiz qilish va tarqatish bo‘yicha asosiy organ bo‘lib hisoblanadi. Shu bilan birga, xalqaro standartlarga mos yagona statistik uslubiyat bilan ta‘minlash vazifalarini bajaradi.

Davlat statistika qo‘mitasi, statistika ishlarini olib boruvchi boshqa davlat statistika organlari singari davlat statistika hisobotlarini, ma‘muriy hisobotlarni va davlat statistika kuzatuvlarini o‘tkazish uchun zarur bo‘lgan boshqa ma’lumotlarni, shuningdek hisobotlaridagi tushuntirishlarni o‘z vakolatlari doirasida boshqa organlardan ta‘lab qilib olish huquqiga ega.

2017 yil 12 sentabrdagi 5054 sonli Prezident topshirig‘iga muvofiq, mamlakatdagi iqtisodiy va moliyaviy ma’lumotlar XVJning kengaytirilgan umumiy ma’lumotlar tarqatish tizimi (k-UMTT) doirasiga to‘g‘ri keladigan va muvofiqlashgan bo‘lishi kerak.

0.1.2 Ma’lumot ishlab chiqaruvchi tashkilotlar o‘rtasida ma’lumotlar almashinuvi va muvofiqlartirish

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

“Davlat statistikasi to‘g‘risidagi” qonunning 9-moddasiga asosan Davlat statistikasi organlari Davlat statistikasi ishlari dasturini bajarishda davlat statistikasi organlariga ko‘maklashishi shart bo‘lgan boshqa davlat organlari hamda yuridik shaxslar bilan statistika ishlarini hamkorlikda bajaradi. Davlat statistikasi organlari o‘zlarining vakolat doirasiga kiruvchi ayrim ishlarining boshqa davlat organlari hamda yuridik shaxslar tomonidan bajarilishiga qonun hujjatlarida belgilangan tartibda yo‘l qo‘yadi. Boshqa davlat organlari hamda yuridik shaxslar Davlat statistika ishlari dasturiga muvofiq davlat statistika kuzatuvlarini, shuningdek davlat statistikasi vakolatli organi bilan kelishilgan shakllarda idoraviy statistika kuzatuvlarini o‘tkazadi. Idoraviy statistika kuzatuvlarining ma‘lumotlari davlat statistikasi vakolatli organiga uning so‘roviga binoan taqdim etiladi.

Bundan tashqari, statistika kengashi davlat statistikasi vakolatli organi huzuridagi davlat statistikasining rivojlantirilishi, faoliyat ko‘rsatishi va muvofiqlashtirilishi muammolari bo‘yicha kollegial maslahat organi hisoblanadi. Statistika kengashi davlat statistikasining ayrim masalalarini ko‘rib chiqish uchun ekspert komissiyalari tayinlashi mumkin. Statistika kengashi va ekspert komissiyalarining yig‘ilishlariga ekspertlar taklif etilishi, yig‘ilishlarda vazirliklar, davlat qo‘mitalari va idoralar vakillarining davlat statistikasi masalalari bo‘yicha axborotlari eshutilishi mumkin. Statistika kengashining tarkibi O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan tasdiqlanadi.

0.1.3 Alohida muxbirlarning ma‘lumotlari maxfiyligi

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

“Davlat statistikasi to‘g‘risidagi” qonunning 7-moddasiga asosan Davlat statistikasi organlari yakka tartibdagi statistika ma‘lumotlarining maxfiyligini, davlat sirlari va yuridik shaxslarning tijorat sirlariga rioya etilishini, jismoniy shaxslar to‘g‘risidagi ma‘lumotlarning egasi mavhumlashtirilishini ta‘minlashga majburdirlar. Bundan tashqari 2017 yil sentabrda “O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi to‘g‘risida Nizom”ga asosan, (13-band, §15) Davlat statistika qo‘mitasi maxfiylik masalalarini hal qilish bo‘yicha xavfsizlik choralarini ko‘radi, shu jumladan bank sirlarini ham (13-band, §11). Nihoyat, “Davlat statistikasi to‘g‘risidagi” qonunning 7-moddasiga asosan davlat organlari va mahalliy o‘zini o‘zi boshqarish organlarining davlat statistika sohasidagi faoliyatiga aralashuviga yo‘l qo‘yilmaydi.

Davlat statistika qo‘mitasi xodimlari axloq kodeksiga, shu jumladan maxfiylik qasamiga rioya qilishlari, o‘zlarining vazifalarini bajarishda ularga taqdim etilgan har qanday ma‘lumotlarni oshkor qilmasliklari kerak.

Ularni lavozimga tayinlash paytida majburiyatlari haqida ma‘lumot beriladi. Davlat statistika qo‘mitasining har bir xodimi uni bunday ma‘lumotlarni oshkor qilmaslik majburiyatini o‘z ichiga olgan shartnomaga qo‘l qo‘yishi shart.

0.1.4 Statistik hisobotlarni taqdim etish

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

Davlat statistika qo‘mitasi sifat menejmenti va metama‘lumotlar boshqaruvini

ta'minlaydigan statistika biznes-jarayonlarini ifodalovchi BMT ning Yevropa Iqtisodiy Komissiyasining (UNECE) Statistika biznes jarayonlar umumiy modelini yuritadi.

Respondentlarga ma'lumot yetkazib berish maqsadida Davlat statistika organlari o'z vakolatlari doirasida moliya, bojxona, soliq organlari, banklar va boshqa idora va xizmatlar, yuridik shaxslar va ularning vakolatxonalari filiallaridan, jismoniy shaxslardan, shu jumladan yakka tartibdagi tadbirkorlardan Davlat statistika kuzatuvlarini yuritish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni so'rashga va olishga, shuningdek, statistik maqsadlarda foydalaniladigan hisobotlarga tushuntirishlar olishga huquqiga ega.

Bundan tashqari, davlat statistikasi korxonalar va muassasalar statistik ma'lumotlarining ishonchligini tekshiradi, olingan statistik ma'lumotlarni to'liqligi ob'ektivligini ekspertizadan o'tkazadi va buzilganligi aniqlangan hollarda ularni to'g'rilash uchun zarur ko'rsatmalar beradi va statistika ma'lumotlariga tegishli tuzatishlar kiritadi.

0.2 Resurslar

0.2.1 Kadrlar, moddiy-texnik, elektron-hisoblash va moliyaviy resurslar (tavsiya etiladigan rukn)

Respublika darajasidagi demografik ma'lumotlar Davlat statistika qo'mitasining Demografiya va mehnat statistikasi boshqarmasi, Demografik ko'rsatkichlarni shakllantirish bo'limi tomonidan amalga oshiriladi. Hudud darajasida mazkur ko'rsatkichlar hududiy statistika boshqarmalarining Demografiya va mehnat statistikasi bo'limi xodimlari tomonidan shakllantiriladi.

Qo'mitaning Demografik ko'rsatkichlarni shakllantirish bo'limida 6 ta xodim, hududiy statistika boshqarmalarining Demografiya va mehnat statistikasi bo'limlarida o'rtacha 5 ta xodim faoliyat yuritadi. Bolalar o'limi koeffitsienti bo'yicha statistik ma'lumotlarni shakllantirishda qo'yilgan vazifalarni bajarishda xodimlar soni yetarli hisoblanadi.

Barcha xodimlar sohaga tegishli bilim va ko'nikmalarga ega. Xodimlar malakasini oshirishda muntazam ravishda Davlat statistika qo'mitasining Kadrlarni qayta tayyorlash va statistik tadqiqotlar Markazi yaqindan yordam beradi.

Bo'lim oldiga qo'yilgan vazifalarni bajarishda elektron-hisoblash resurslari yetarli bo'lib, dasturiy ta'minot vaqti-vaqti bilan yangilanib, qo'yilgan va yuzaga keladigan talablarga javob beradi. Har bir ish joyi lokal tarmoqqa ulangan shaxsiy kompyuterlar bilan ta'minlangan. Elektron-hisoblash resurslari yetarlicha himoya bilan, shuningdek, favqulodda holatlarda statistik axborotlarni qayta tiklash tizimi bilan ta'minlangan.

Moddiy-texnik va boshqa resurslar qo'yilgan talablarga javob beradi.

Demografiya statistikasi bo'yicha Davlat statistika ishlari dasturida ko'zda tutilgan ishlarni bajarish uchun taqdim etilayotgan moliyaviy resurslar yetarli hisoblanadi.

1. Yaxlitlik

1.1 Kasbiy mahorat

1.1.1 Statistikaning xolisligi

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

“Davlat statistikasi to'g'risidagi” qonunning 7-moddasiga asosan, Davlat statistikasining asosiy prinsiplari aniqlik, xolislik va beg'arazlikdir. Bundan tashqari, “O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi to'g'risidagi Nizomi”da (13-modda, §6) Davlat statistika qo'mitasining prinsiplari beg'arazlikni ta'minlashi

belgilanga.

1.1.2 Manbalar, uslublar va tarqatish usullarini tanlash

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

“Davlat statistikasi to'g'risidagi” qonunning 14-moddasiga muvofiq statistika ma'lumotlaridan davlat manfaatlarini ko'zlab va ilmiy maqsadlarda, jamoatchilikni xabardor etish, bunday ma'lumotlardan foydalanuvchilarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ta'minlash uchun foydalaniladi. Davlat statistikasi organlari yuridik shaxslardan, ularning vakolatxonalari va filiallaridan, jismoniy shaxslar, shu jumladan yakka tartibdagi tadbirkorlardan olgan birlamchi statistika ma'lumotlari faqat jamlanma statistika ko'rsatkichlarini tayyorlashda statistika maqsadlarida ishlatiladi hamda jamlanma holatda va egasi mavhumlashtirilgan tarzda e'lon qilinadi. Tarkibida davlat siri va tijorat sirlari bo'lgan statistika ma'lumotlari qonun hujjatlarida belgilangan tartibda taqdim etiladi.

1.1.3 Statistika ma'lumotlarni noto'g'ri talqin qilish yoki undan noto'g'ri foydalanish bo'yicha sharh

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Davlat statistika qo'mitasi statistik ma'lumotlarni noto'g'ri talqin qilish va statistik ma'lumotlardan noto'g'ri foydalanilganda o'z izohini berishi mumkin.

1.2 Shaffoflik

1.2.1 Statistika ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va tarqatish nizomi va tartibini oshkor qilish

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

“Davlat statistikasi to'g'risidagi” qonunning 4-moddasiga binoan, Davlat statistikasining asosiy prinsiplari qulaylik, ochiq-oydinlik va oshkoralikdir. Statistika ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va tarqatish bo'yicha shartlar O'zbekiston Respublikasining statistika qonun va qarorlarida keltirilgan. Ushbu qonunchilik choralari veb-saytga joylashtirilgan va jamoatchilikni ular bilan tanishish imkoniyati mavjud. Shunday qilib, “Davlat statistikasi to'g'risidagi” qonun (2002 yil) va Qo'mitaning 368-sonli qarori veb-saytga (www.stat.uz) joylashtirilgan. Qonun Oliy Majlis byulletenida ham chop etiladi va normativ-huquqiy xujjatlar bazasiga (norma), shuningdek Adliya vazirligining www.Lex.uz manzilida joylashgan ma'lumotlar bazasida ham mavjud.

1.2.2 Hukumatning statistik ma'lumotlarga e'lon qilinishidan oldin ko'rishning ichki imkoniyati

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Hukumat Davlat statistika qo'mitasining ma'lumotlarini e'lon qilinish vaqtidan oldin ko'rish imkoniyatiga ega emas. Statistika ma'lumotlarni tarqatishda Davlat statistika organlari mustaqildir. Davlat organlarining aralashuviga yo'l qo'yilmaydi (“Davlat statistikasi to'g'risidagi” qonunning 5-moddasi). Faqat qo'mita Raisi statistik ma'lumotlar e'lon qilinishidan oldin ularni ko'ra oladi.

1.2.3 Statistika ma'lumotlarni belgilash

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

Jamiyatga e‘lon qilinayotgan ma‘lumotlar ma‘lumot ishlab chiqaruvchi agentlik tomonidan aniq belgilanadi (logotip va izohlar).

1.2.4 Uslubiyatlar, dastlabki ma‘lumotlar va statistik usullardagi asosiy o‘zgarishlar haqida avvaldan xabar berish.

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

Yangi uslubiyatga o‘tishdan, mavjud uslubiyatlar va usullarga jiddiy o‘zgartirishlar kiritishdan oldin Davlat statistika qo‘mitasi jamaotchilikni oldindan ogohlantiradi. Davlat statistika qo‘mitasi o‘z veb-saytida foydalanuvchilarni qanday o‘zgarishlar kutayotganini tushuntiruvchi tegishli uslubiy ko‘rsatmalarni joylashtiradi.

1.3. Axloq me‘yorlari

1.3.1 Xodimlarning axloqi bo‘yicha ko‘rmatma

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

Davlat statistika qo‘mitasi xodimlari axloq kodeksiga, shu jumladan maxfiylik qasamiga rioya qilishlari, o‘zlarining vazifalarini bajarishda ularga taqdim etilgan har qanday ma‘lumotlarni oshkor qilmasligi kerak. Ular lavozimiga tayinlanayotganda majburiyatlari haqida ma‘lumot beriladi. Davlat statistika qo‘mitasi xodimi uni bunday ma‘lumotlarni oshkor qilmaslik majburiyatini olgan shartnoma tuzishi shart.

2. Uslubiyat

2.1 Konsepsiya va ta‘riflar

2.1.1 Konsepsiya va ta‘riflar (talab etiladigan rukn)

Foydalaniladigan konsepsiya va ta‘riflar umume‘tirof etilgan statistik tizimlarga asoslangan.

Bolalar o‘limi koeffitsientini hisoblashda quyidagi Xalqaro tavsiyalar qo‘llaniladi:

«Prinsipy i rekomendatsii dlya sistema statisticheskogo ucheta yestestvennogo dvijeniya naseleniya», utverjdenные Statisticheskoy komissiey OON na 45-oy sessii v 2014 g. (Trete peresmotrennoe izdanie, OON Nyu-York, 2015 g.).

«Rekomendatsii po statistike mejdunarodnoy migratsii» (Pervoe peresmotrennoe izdanie, OON Nyu-York, 1998 g.).

Mejdunarodnaya statisticheskaya klassifikatsiya bolezney i problem, svyazannyx so zdorovem, odobrennaya Mejdunarodnoy konferensiey po Desyatomu peresmotru MKB v 1989 godu i prinyataya Sorok tretey sessiey Vsemirnoy assamblei zdravooxraneniya.

Perepis naseleniya i jilicnogo fonda v Vostochnoy Yevrope, Kavkaze i sentralnoy Azii (Obzor praktiki perepisi raunda 2010 goda, OON Nyu-York, 2016 g.).

Rukovodstvo po ispolzovaniyu administrativnyx istochnikov i vyborochnyx obsledovaniy dlya izmereniya mejdunarodnoy migratsii v stranax SNG, YeEK OON, 2016.

Milliy me‘yoriy-huquqiy hujjatlar:

O‘zbekiston Respublikasining 1996 yil 30 avgustdagi «O‘zbekiston Respublikasida ma‘muriy-hududiy tuzilish masalalarini hal etish tartibi to‘g‘risi»dagi 276-I son Qonuni;

O‘zbekiston Respublikasining Oila Kodeksi (O‘zbekiston Respublikasining 1998 yil 30 apreldagi 607-I son qonuni bilan tasdiqlangan);

O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik Kodeksi (O‘zbekiston Respublikasi 1998 yil 30

apreldagi 607-I son qonuni bilan tasdiqlangan);

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil 14 noyabrdagi «Fuqarolik holati dalolatnomalarini qayd etish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida»gi 387-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirining 2012 yil 23 oktabrdagi «Fuqarolik holati dalolatnoma yozuvlarining shakllari va ularni to'ldirish bo'yicha qoidalarini tasdiqlash haqida»gi 234-mh son buyrug'i;

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining 2010 yil 27 fevraldagi «O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash muassasalarida tug'ilganlik haqidagi tibbiy ma'lumotnoma, perinatal o'lim va o'lim haqidagi tibbiy guvohnomalarni berish tartibi to'g'risidagi yo'riqnomani tasdiqlash haqida»gi 56-son buyrug'i;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 5 yanvardagi «O'zbekiston Respublikasida pasport tizimini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi PF-4262-son Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining 1999 yil 9 apreldagi «O'zbekiston Respublikasida pasport tizimini amalga oshirish tartibi to'g'risida»gi 55-son buyrug'i;

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining 2013 yil 2 iyuldagi «Asosiy demografik ko'rsatkichlarni shakllantirish bo'yicha uslubiy nizomni tasdiqlash haqida»gi 6-son qarori bilan tasdiqlangan «Asosiy demografik ko'rsatkichlarni shakllantirish bo'yicha uslubiy Nizom»;

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining 2012 yil 31 maydagi «Asosiy demografik ko'rsatkichlarni shakllantirishda fuqarolik holati dalolatnomalarini va statistik hisob talonlarini kodlashtirish bo'yicha qo'llanmani tasdiqlash to'g'risida»gi 8-son qarori bilan tasdiqlangan «Asosiy demografik ko'rsatkichlarni shakllantirishda fuqarolik holati dalolatnomalarini va statistik hisob talonlarini kodlashtirish bo'yicha qo'llanma» (Davlat statistika qo'mitasining 2015 yil 23 yanvarda 2-son qaroriga muvofiq o'zgartirish va qo'shimchalar kiritilgan).

2.2 Statistika qamrov

2.2.1 Statistika qamrov (talab etiladigan rukn)

2.2.1.1 Ma'lumotlarning statistika qamrovi

Ma'lumotlarning geografik qamrovi Qoraqalpog'iston Respublikasi, 12 ta viloyatlar va Toshkent shahrini o'z ichiga oladi.

Ma'lumotlar qo'yidagi guruhlarini qamrab oladi: 1 yoshgacha o'lgan bolalarning jinsi, shahar va qishloq bo'yicha.

Bolalar o'limi koeffitsienti to'g'risidagi ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasidagi 5 yoshgacha o'lgan bolalar va xorijda 5 yoshgacha o'lgan (bolalar) O'zbekiston Respublikasi fuqarolarini (istisnolarsiz) qamrab oladi.

Bolalar o'limi koeffitsienti hisobi 0 yoshdan 5 yoshgacha o'lgan bolalarning har bir yoshi bo'yicha koeffitsientlari yig'indisidan iborat. Har bir yosh koeffitsienti go'daklar o'limi koeffitsientiga o'xshab hisoblanadi.

Go'daklar o'limi koeffitsienti quyidagi formula orqali hisoblanadi:

$$K1 = (U_{tj} / T_j + U_{t-1j} / T_{j-1}) * 1000,$$

bu yerda

K1 – 1 yoshgacha bolalar o'limi koeffitsienti;

U_{tj} - joriy yilda tug'ilib, shu yili o'lgan 1 yoshgacha bolalar soni;

T_j – joriy yilda tug'ilganlar soni;

U_{t-1j} – o'tgan yilda tug'ilib, joriy yilda o'lgan 1 yoshgacha bolalar soni;

T_{j-1} – o'tgan yilda tug'ilganlar soni.

Ushbu tartibda 1,2,3,4 yoshlar bo'yicha ham koeffitsientlar hisoblanib, hosil qilingan 5 ta koeffitsient yig'indisi hisobga olinadi.

2.2.1.2 Statistika qamrovdan istisnolar

Statistika qamrovdan istisnolar mavjud emas

2.2.1.3 Aniqlanmagan faoliyat

Aniqlanmagan faoliyat mavjud emas

2.3 Tasniflash/sectorlar bo'yicha bo'lish

2.3.1 Tasniflash/sectorlar bo'yicha bo'lish (ma'lumotlar rukniga aloqador sifatidagi talab etiladigan rukn.)

Aholining o'limi to'g'risidagi statistik ma'lumotlarni shakllantirishda 10-XKT xalqaro kasalliklar tizimi va o'lim sabablari tasniflagichidan foydalaniladi.

Hududlar bo'yicha ma'lumotlarni shakllantirishda "O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy-hududiy tuzilmalarni (ob'ektlarni) belgilash tizimi" (MHOBT) idoraviy statistik tasniflagichidan foydalaniladi.

2.4 Hisob asosi

2.4.1 Baholash (ma'lumotlar rukniga aloqador sifatidagi talab etiladigan rukn.)

Hisobning asosiy birligi - promille

2.4.2 Hisoblash asoslari (ma'lumotlar rukniga aloqador sifatidagi talab etiladigan rukn.)

Tug'ilganlar, o'lganlar, tuzilgan nikohlar va nikohdan ajralishlar hisobi fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish (FHDYo) organlari (Adliya vazirligi tizimidagi) tomonidan qayd etilgan dalolatnoma yozuvlari asosida yuritiladi.

2.4.3 Yalpi/sof ko'rsatkichlarni hisoblash tartibi (tavsiya etilgan rukn)

0 yoshdan 5 yoshgacha o'lgan bolalarning har bir yoshi bo'yicha koeffitsientlari yig'indisidan iborat. Har bir yosh koeffitsienti go'daklar o'limi koeffitsientiga o'xshab hisoblanadi.

Go'daklar o'limi koeffitsienti quyidagi formula orqali hisoblanadi:

$$K1 = (U_{tj} / T_j + U_{t-1j} / T_{j-1}) * 1000,$$

bu yerda

K1 – 1 yoshgacha bolalar o‘limi koeffitsienti;
Utj - joriy yilda tug‘ilib, shu yili o‘lgan 1 yoshgacha bolalar soni;
Tj – joriy yilda tug‘ilganlar soni;
Ut-1j – o‘tgan yilda tug‘ilib, joriy yilda o‘lgan 1 yoshgacha bolalar soni;
Tj-1 – o‘tgan yilda tug‘ilganlar soni.
Ushbu tartibda 1,2,3,4 yoshlar bo‘yicha ham koeffitsientlar hisoblanib, hosil qilingan 5 ta koeffitsient yig‘indisi hisobga olinadi.

3. Aniqlilik va ishonchlik

3.1 Boshlang‘ich ma‘lumotlar

3.1.1 Boshlang‘ich ma‘lumotlarni to‘plash dasturi (talab etiladigan rukn)

Bolalar o‘limi koeffitsienti statistikasining asosiy manbasi – tug‘ilganlik va o‘lganlik to‘g‘risidagi dalolatnoma yozuvlari hisoblanadi.
Bolalar o‘limi bo‘yicha statistik ma‘lumotlar oylik davriylikda yig‘iladi.
Dastlabki ma‘lumotlar tizimli ravishda yillik davriylikda hisoblanadi.
Hisoblangan natijalar kuzatiladi va statistik jarayonlarda hisobga olinadi.
Aniqlik va ishonchlik parametrlari bolalar o‘limi koeffitsientining yillik davriylikda hisoblashda qo‘llaniladi.

3.1.2 Ta‘rif, statistik qamrov, tasniflagich, baholash va boshlang‘ich ma‘lumotlar hisobining aniq davri (tavsiya etiladigan rukn)

Boshlang‘ich ma‘lumotlar statistik qamrov, tasniflagich, baholash va hisobning aniq davriga nisbatan talab etiladigan parametrlar yetarlicha yaqindir.
Bolalar o‘limi holati Adliya vazirligining Fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish organlarida (FH DY o) qayd etilishi majburiydir.
Jarayonlarning absolyut soni o‘lim to‘g‘risidagi dalolatnomalari yozuvlarining ikkinchi nusxalaridagi ma‘lumotlarni statistik jarayonlarni qayta ishlash asosida olinadi.

3.1.3 Boshlang‘ich ma‘lumotlarning tayyorlanish muddatlari (tavsiya etilgan rukn)

Ma‘lumotlarni yig‘ish dasturi ularni o‘z vaqtida olinishini ta‘minlaydi.
Boshlang‘ich ma‘lumotlar Davlat statistika qo‘mitasi tomonidan Davlat statistika ishlari dasturida belgilangan muddatlarda yil yakuni bo‘yicha respublika va hududlar kesimida ishlab chiqiladi.
Aholining tabiiy harakat to‘g‘risidagi yillik ma‘lumotlar jarayon sodir bo‘lgan vaqtda, oylik ma‘lumotlar jarayon ro‘yxatga olingan vaqt bo‘yicha hisobga olinadi.
Bolalar o‘limi koeffitsienti hisobi 0 yoshdan 5 yoshgacha o‘lgan bolalarning har bir yoshi bo‘yicha koeffitsientlari yig‘indisidan iborat. Har bir yosh koeffitsienti go‘daklar o‘limi koeffitsientiga o‘xshab hisoblanadi.
Go‘daklar o‘limi koeffitsienti quyidagi formula orqali hisoblanadi:
$$K1 = (Utj / Tj + Ut-1j / Tj-1) * 1000,$$
bu yerda
K1 – 1 yoshgacha bolalar o‘limi koeffitsienti;
Utj - joriy yilda tug‘ilib, shu yili o‘lgan 1 yoshgacha bolalar soni;

T_j – joriy yilda tug‘ilganlar soni;
U_{t-1j} – o‘tgan yilda tug‘ilib, joriy yilda o‘lgan 1 yoshgacha bolalar soni;
T_{j-1} – o‘tgan yilda tug‘ilganlar soni.
Ushbu tartibda 1,2,3,4 yoshlar bo‘yicha ham koeffitsientlar hisoblanib, hosil qilingan 5 ta koeffitsient yig‘indisi hisobga olinadi.

3.2 Birlamchi ma’lumotlarni baholash

3.2.1 Birlamchi ma’lumotlarni baholash (tavsiya etiladigan rukn)

Olingan ma’lumotlar tahlil qilinadi, hududiy statistik boshqarmalari va Davlat statistika qo‘mitasi tomonidan majburiy nazorat va tekshiruvdan o‘tadi. Ro‘yxatga olishda xatoliklar yuzaga kelganda, ma’lumotlarga aniqlik kiritiladi.

3.3 Statistik usullar

3.3.1 Birlamchi ma’lumotlar bilan ishlashda statistik usullar (ma’lumotlar rukniga aloqador rukn sifatidagi talab etiladigan rukn.)

Bolalar o‘limi koeffitsienti to‘g‘risidagi ma’lumotlar O‘zbekiston Respublikasida 5 yoshgacha o‘lgan bolalar va xorijda 5 yoshgacha o‘lgan (bolalar) O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarini (istisnalarsiz) qamrab oladi.

Bolalar o‘limi koeffitsienti hisobi 0 yoshdan 5 yoshgacha o‘lgan bolalarning har bir yoshi bo‘yicha koeffitsientlari yig‘indisidan iborat. Har bir yosh koeffitsienti go‘daklar o‘limi koeffitsientiga o‘xshab hisoblanadi.

Go‘daklar o‘limi koeffitsienti quyidagi formula orqali hisoblanadi:

$$K1 = (U_{tj} / T_j + U_{t-1j} / T_{j-1}) * 1000,$$

bu yerda

K1 – 1 yoshgacha bolalar o‘limi koeffitsienti;

U_{tj} - joriy yilda tug‘ilib, shu yili o‘lgan 1 yoshgacha bolalar soni;

T_j – joriy yilda tug‘ilganlar soni;

U_{t-1j} – o‘tgan yilda tug‘ilib, joriy yilda o‘lgan 1 yoshgacha bolalar soni;

T_{j-1} – o‘tgan yilda tug‘ilganlar soni.

Ushbu tartibda 1,2,3,4 yoshlar bo‘yicha ham koeffitsientlar hisoblanib, hosil qilingan 5 ta koeffitsient yig‘indisi hisobga olinadi.

Qo‘llanilgan statistik usullar statistik jarayonlarning asoslanganligiga mos bo‘lib, ma’lumotlarni qayta ishlashda xatoliklarni minimumgacha tushirish imkonini beradi.

Ma’lumotlarni tayyorlash jarayoni qayta ishlash jarayonida xatoliklarni minimumgacha olib keladi, ya’ni ma’lumotlarni kodlashtirish, tahrirlash va jadvallar tayorlashdagi xatoliklarni kamaytirishda.

3.3.2 Boshqa statistik jarayonlar (ma’lumotlar rukniga aloqador rukn sifatidagi talab etiladigan rukn.)

Ma'lumotlarga tegishli tuzatish va o'zgartirish kiritishda O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika ko'mitasi tomonidan tasdiqlangan Asosiy demografik ko'rsatkichlarni shakllantirish bo'yicha uslubiy Nizom, Asosiy demografik ko'rsatkichlarni shakllantirishda statistik hisob talonlari va fuqarolik holati dalolatnomalaridagi ma'lumotlarni kodlashtirish bo'yicha qo'llanmalar asosida amalga oshiriladi.

3.4 Ma'lumotlarni taqqoslash

3.4.1 Oraliq natijalarni taqqoslash (tavsiya etiladigan rukn)

Muntazam ravishda baho va hisobot ma'lumotlarini o'zaro taqqoslash ishlari amalga oshiriladi. Dastlabki va yakuniy ma'lumotlar orasidagi farq uncha katta emas.

3.4.2 Oraliq ma'lumotlarni baholash (tavsiya etiladigan rukn)

Oraliq va yakuniy ma'lumotlar doimiy ravishda baholanadi va taqqoslanadi. Yil yakunlari bo'yicha ro'yxatga olingan go'daklar o'limi soniga hodisa sodir bo'lgan vaqt bo'yicha aniqlik kiritiladi.

3.4.3 Yakuniy statistik ma'lumotlardagi farqlar va boshqa muammolarni baholash. (tavsiya etiladigan rukn)

[Izuchenie statisticheskix rasxojdeniy i drugix potentsialnyx pokazateley nalichiya problem v vyhodnyx statisticheskix dannyx.]

Oraliq ma'lumotlardagi statistik farqlar baholanadi va tadqiq etiladi. Tayyorlanuvchi statistik ma'lumotlardagi statistik farqlar va boshqa potensial muammolar mavjudligi o'rganiladi. Ilgari chop etilgan ma'lumotlarda farqlar aniqlangan hollarda ushbu ma'lumotlarga keyingi nashrlarda tegishli o'zgartirishlar kiritiladi.

3.5 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish tahlili

3.5.1 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqishni o'rganish va tahlil qilish (tavsiya etiladigan rukn)

Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqishni o'rganish va tahlil etish tizimli ravishda yillik davriylikda amalga oshiriladi va uning natijalari ichki statistika ishlarida inobatga olinadi. Yillik yakuniy ma'lumotlarda bolalar o'limi koeffitsientiga, joriy va o'tgan yil uchun tug'ilganlar soniga aniqlik kiritiladi.

4. Amaliy ahamiyati

4.1 Davriylik va muddatlilik

4.1.1 Davriylik (kerakli rukn)

Davriylik va muddatlilik ma'lumotlarni tarqatishning umume'tirof etgan standartlariga javob beradi.

Bolalar o'limi bo'yicha statistik ma'lumotlar oylik davriylikda yig'iladi.

Bolalar o'limi bo'yicha statistik ma'lumotlar yillik davriylikda chop etilib, XVF MTUT talablariga mos keladi.

4.1.2 Muddatlilik (kerakli rukn)

Hisobot davri uchun respublika va viloyat kesimida bolalar o'limi koeffitsienti to'g'risidagi yillik ma'lumotlar hisobot davridan keyingi yilning avgust oyida tayyorlanadi.

Respublika va viloyatlar kesimida barcha demografik ko'rsatkichlar hisobot davridan keyingi yilning avgust oyida tayyor bo'ladi.

4.2 Taqqoslash

4.2.1 Ichki taqqoslash (ma'lumotlar rukniga aloqador kerakli rukn)

Statistik ma'lumotlar vaqt bo'yicha ichki kelishilganlik bilan tavsiflanadi.

4.2.2 Vaqt bo'yicha taqqoslanishi (tavsiya etilgan rukn)

Ma'lumotlarning yetarli vaqt oralig'i uchun dinamik qatorlari mavjud. Dinamik qatorlar 1991 yildan boshlanadi.

4.2.3 Sektor yoki sohalar o'rtasida taqqoslash (tavsiya etilgan rukn)

Statistik ma'lumotlar boshqa manbalar (Sog'liqni saqlash idoralari va boshqa organlar)dan olingan ma'lumotlar bilan solishtiriladi.

4.3 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish

4.3.1 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish grafigi (kerakli rukn)

Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish muddatlari oldindan aniqlanadi. Yakuniy ma'lumotlarni tayyorlash muddatlari har yili ishlab chiqiladigan Davlat statistika ishlari Dasturida belgilab qo'yiladi.

4.3.2 Dastlabki yoki qayta ko'rib chiqiladigan ma'lumotlarni belgilash (kerakli rukn)

Ma'lumotlarni tarqatishda foydalanuvchilarga ma'lumotlar yakuniy ekanligi to'g'risida axborot beriladi.

Dastlabki ma'lumotlarni chop etishda tegishli qaydlar ko'rsatiladi.

4.3.3 Qayta ko'rib chiqilgan ma'lumotlarni o'rganish va tahlil qilish natijalarini e'lon qilish (tavsiya etilayotgan rukn)

Yakuniy ma'lumotlar tahlil qilinadi, bu esa ishonchligini baholashda yordam beradi.

5. Ma'lumotlarni olishning qulayligi

5.1 Ma'lumotlar

5.1.1 Statistik ma'lumotlarni tarqatish shakllari (kerakli rukn)

Ma'lumotlar hududlar, shahar-qishloq va jinsi, bo'yicha chop etiladi. Choraklik va yillik ma'lumotlar foydalanuvchilarga «O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy-iqtisodiy holati», «O'zbekiston demografik yillik to'plami», «O'zbekistonning yillik statistik to'plami», «O'zbekiston raqamlarda», «O'zbekiston ayollari va erkaklari» va boshqa nashrlarda, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining www.stat.uz, www.gender.uz manzillaridagi rasmiy veb saytida joylashtiriladi.

5.1.2 Ma'lumotlarni e'lon qilishning vositalari va shakli (kerakli rukn)

5.1.2.1 Bosma shaklda – Yangi nashr

Ma'lumotlar foydalanuvchilarga bosma shaklda Davlat statistika qo'mitasining quyidagi nashrlari orqali tarqatiladi:

- «O'zbekistonning yillik statistik to'plami»
- «O'zbekiston demografik yillik to'plami»
- «O'zbekiston ayollari va erkaklari»
- «O'zbekiston raqamlarda»
- «O'zbekiston hududlarining yillik statistik to'plami»
- «O'zbekistonda ijtimoiy rivojlanish va turmush darajasi» va boshqalar.

Shuningdek, ma'lumotlar davlat boshqaruv organlariga kelishilgan jadvallar shakllari hamda foydalanuvchilarning so'rovlari asosida taqdim etiladi.

5.1.2.2 Bosma shaklda – Kunlik byulletenlar

5.1.2.3 Bosma shaklda – Oylik byulletenlar

5.1.2.4 Bosma shaklda – Choraklik byulletenlar

Choraklik ma'lumotlar «O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy-iqtisodiy holati» (rus tilida), «O'zbekiston Respublikasi statistik obzori» (o'zbek, rus va ingliz tillarida) nashrlari orqali tarqatiladi.

5.1.2.5 Bosma shaklda - Boshqalar

Jadvallar foydalanuvchilar so'rovlari asosida taqdim etiladi.

5.1.2.6 Elektron shaklda - Onlayn byulleten yoki boshqalar

Statistik ma'lumotlar va dinamik qatorlar elektron jadvallar ko'rinishida O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining rasmiy veb-saytida choraklik muddatda joylashtiriladi va yangilanib boriladi, shuningdek, www.stat.uz veb-saytida «O'zbekiston Respublikasi statistik obzori» nashr etiladi.

5.1.2.7 Elektron shaklda - Boshqalar

5.1.5 So'rov asosida ma'lumotlarni tarqatish (tavsiya etilgan rukn)

Statistik ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasining «Davlat statistikasi to'g'risida»gi qonuni, «O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi to'g'risida»gi Nizom, «Statistik ma'lumotlarni tayyorlash va tarqatish bo'yicha ishlarni tashkil etish» Tartibi va boshqa normativ hujjatlarga ko'ra foydalanuvchilarning so'rovlari asosida belgilangan tartibda taqdim etiladi. Statistik ma'lumotlarni tarqatish yuridik va jismoniy shaxslar va xalqaro tashkilotlarning rasmiy xati oraqali yozma so'rovlari bo'yicha bosma yoki elektron jadvallar, statistik to'plamlar, tezkor ma'lumotlar, shuningdek, ikki tomonlama axborot almashinuvi to'g'risidagi kelishuv asosida taqdim etiladi.

5.2 Metama'lumotlar

5.2.1 Konsepsiya, statistik qamrov, tasniflash, hisob asosi, ma'lumotlar manbasi va statistik usullar haqida hujjatlarni tarqatish (kerakli rukn)

Konsepsiya, statistik qamrov, tasniflash, hisob asosi, ma'lumotlar manbasi va statistik usullar haqidagi ma'lumotlar tarqatilayotgan statistik to'plamlarning asosiy ko'rsatkichlarga uslubiy tushuntirishlar shaklida keltiriladi.

Statistik ko'rsatkichlarning shakllanishi va hisobi bo'yicha uslubiy nizomlar <https://lib.stat.uz/ru/metodicheskie-materialy/demografiya-i-rynok-truda> elektron manzilida joylashtirilgan.

9. Kelgusidagi rejalar

9.1 Oxirgi

9.1.1 Takomillashtirish rejasi – Oxirgi takomillashtirishlar

Aholi tabiiy va mexanik harakati hisobi dasturiy ta'minoti takomillashtirildi.
Demografik jarayonlarni ro'yxatga olish yaxshilandi.

9.2 Umumiy

9.2.1 Takomillashtirish rejasi – Qisqa muddatli

9.2.2 Takomillashtirish rejasi – O'rta muddatli

Davlat statistika qo‘mitasi, Adliya vazirligi, Sog‘liqni saqlash vazirligi va Ichki ishlar vazirliklari o‘rtasida ma’lumotlar almashinuvi bo‘yicha ishlarni takomillashtirish.

9.3 Moliyaviy

9.3.1 Takomillashtirish rejasi – texnik/moliyaviy ko‘makka talab – Qisqa muddatli

9.3.2 Takomillashtirish rejasi - texnik/moliyaviy ko‘makka talab – O‘rta muddatli

O‘rta muddatli rejalarni amalga oshirishda, xalqaro tavsiyalarni o‘rganish uchun texnik yordam zarur bo‘ladi.

Bog`lanish uchun shaxs:

	Bog`lanish uchun shaxs 1		
<i>F.I.O.:</i>	Berdikulov	Qobil	G`ulomovich
<i>Lavozim:</i>	Boshqarma boshlig`i		
<i>Bo`linma:</i>	Demografiya va mehnat statistikasi boshqarmasi		
<i>Bo`lim:</i>			
<i>Departament:</i>			
<i>Idora:</i>	Davlat statistika qo`mitasi		
<i>Manzil (1 satr):</i>	Mustaqillik shox ko`chasi, 63-uy		
<i>Manzil (2 satr):</i>			
<i>Shahar/region:</i>	Toshkent		
<i>Mamlakat:</i>	O`zbekiston		
<i>Pochta indeksi:</i>	100192		
<i>Telefon: mamlkat kodi/shahar kodi/raqam</i>	998	71	2308065
<i>Faks: mamlkat kodi/shahar kodi/raqam</i>	998	71	2308153
<i>Elektron manzil:</i>	Q.Berdikulov@stat.uz		
	Bog`lanish uchun shaxs 2		
<i>F.I.O.:</i>	Dusnaev	Sherzod	Ergashevich
<i>Lavozim:</i>	Bo`lim boshlig`i		
<i>Bo`linma:</i>			
<i>Bo`lim:</i>	Demografik ko`rsatkichlarni shakllantirish bo`limi		
<i>Departament:</i>			
<i>Idora:</i>	Davlat statistika qo`mitasi		
<i>Manzil (1 satr):</i>	Mustaqillik shox ko`chasi, 63-uy		
<i>Manzil (2 satr):</i>			
<i>Shahar/region:</i>	Toshkent		
<i>Mamlakat:</i>	O`zbekiston		
<i>Pochta indeksi:</i>	100192		
<i>Telefon: mamlkat kodi/shahar kodi/raqam</i>	998	71	2308067
<i>Faks: mamlkat kodi/shahar kodi/raqam</i>	998	71	2308153
<i>Elektron manzil:</i>	demografiya@stat.uz		